

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ДАЛЯ

Кафедра тваринництва та харчових технологій

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

В.о. декана
Мартинець Л.А.

“___” серпня 2022 р.

РОБОЧА НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІНИ
ОК28 ОРГАНІЗАЦІЯ І МЕНЕДЖМЕНТ ВИРОБНИЦТВА І ПЕРЕРОБКИ ПРОДУКЦІЇ
ТВАРИННИЦТВА

(шифр і назва навчальної дисципліни)

Ступінь вищої освіти

бакалавр

(бакалавр, магістр)

Факультет (назва)	Галузь знань (шифр і назва галузі знань)	Спеціальність (шифр і назва спеціальності)	Освітня програма (назва освітньої програми)
Аграрний	20 Аграрні науки та продовольство	204 Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва	Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва

Робоча програма навчальної дисципліни «Організація і менеджмент виробництва і переробки продукції тваринництва» для здобувачів вищої освіти (денна/заочна форми навчання) спеціальності 204 «Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва».

«08» серпня 2022 року – 12 с.

Розробник:

Берестова Л.Є., кандидат сільськогосподарських наук, старший науковий співробітник, доцент кафедри тваринництва і харчових технологій

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри тваринництва та харчових технологій

Протокол від 12 серпня 2022 року №11.

В.о. завідувача кафедри тваринництва

та харчових технологій Наталія НЕДОССКОВА
(підпис) (ініціали і прізвище)

Схвалено проектною групою освітньої програми «Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва».

ВСТУП

Робоча програма навчальної дисципліни «Організація і менеджмент виробництва і переробки продукції тваринництва» складена відповідно до освітньої програми підготовки бакалавр галузі знань 20 «Аграрні науки та продовольство» формує інтегральні, загальні та спеціальні (фахові) компетентності та програмні результати навчання, якими оволодіють здобувачі вищої освіти.

Метою викладання навчальної дисципліни «Організація і менеджмент виробництва і переробки продукції тваринництва» є оволодіння теоретичними знаннями з питань організації та управління виробництвом та набуття практичних вмінь і навичок щодо застосування принципів, методів, технологій та процедур в управлінні виробництвом; набуття вмінь та формування компетенцій, необхідних для виконання функцій та реалізації повноважень керівника (фахівця) виробництва. Основними завданнями вивчення дисципліни «Організація і менеджмент виробництва і переробки продукції тваринництва» є освоєння сучасної інформації і нових знань про роботу виробничих підприємств галузі тваринництва у нових соціально економічних умовах і з новою системою управління технологічними процесами, опанувати знання наукових основ управління організацією, формувати в них сучасний підхід до розв'язання як технічних, так соціально економічних проблем, а також набуття вмінь і навичок створення умов для творчої та ефективної роботи людей у трудовому колективі. Головне завдання вивчення основ управління як наукової дисципліни полягає в набутті комплексу знань щодо вибору нових форм і методів управління технологічними процесами в тваринництві в умовах постійно змінюваного середовища.

Вивчення дисципліни формує сучасне управлінське мислення та систему спеціальних знань у галузі економіки та менеджменту, розуміння концептуальних основ системного управління організаціями; набуття умінь аналізу внутрішнього та зовнішнього середовищ, прийняття адекватних управлінських рішень. В процесі навчання здобувачі набувають знання щодо забезпечення ефективного управління бізнесом в сучасних умовах господарювання.

Навчальна дисципліна формує такі міждисциплінарні зв'язки:
дисципліни, що передують:

- OK7 Вступ до спеціальності
- OK10 Біотехнологія
- OK21 Годівля тварин і технологія кормів
- OK22 Технологія виробництва продукції птахівництва
- OK23 Бджільництво та технологія виробництва продукції бджільництва
- OK24 Технології виробництва продукції тваринництва
- OK25 Технологія виробництва продукції дрібного тваринництва
- OK26 Технологія та гігієна переробки продукції тваринництва

дисципліни, що забезпечуються:

- OK29 Технологія виробництва молока та яловичини
- OK30 Технологія виробництва продукції свинарства
- OK31 Економіка і бухгалтерський облік у тваринництві
- OK32 Охорона праці у тваринництві

Вивчення навчальної дисципліни передбачає формування та розвиток у здобувачів вищої освіти компетентностей та програмних результатів навчання відповідно до

освітньої програми ТВППТ спеціальності 204 ТВППТ

Інтегральна компетентність (ІК):

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі і практичні проблеми у сфері технологій виробництва та переробки продукції тваринництва при здійсненні професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування теорій та методів зооінженерії і проведення досліджень та / або здійснення інновацій, які характеризуються комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК3. Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.

ЗК4. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК5. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.

ЗК6. Здатність працювати в команді та мати навички міжособистісної взаємодії.

ЗК7. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

Спеціальні (фахові) компетентності (СК):

СК6. Здатність застосовувати базові знання економіки, організації та менеджменту у виробництві та переробці продукції тваринництва.

СК11. Здатність застосовувати знання організації та управління технологічним процесом переробки продукції тваринництва для ефективного ведення господарської діяльності підприємства.

СК12. Здатність аналізувати господарську діяльність підприємства, вести первинний облік матеріальних цінностей, основних засобів, праці та її оплати.

СК 15 Впроваджувати сучасні ІТ технології у організації виробництва і переробки продукції тваринництва.

Програмні результати навчання (ПРН):

ПРН 2. Навчати співробітників підприємства сучасних та нових компонентів технологічних процесів з виробництва і переробки продукції тваринництва.

ПРН3. Виконувати функціональні обов'язки, нівелюючи вплив різних чинників та виробничих ситуацій.

ПРН4. Організовувати спільну діяльність робочого колективу.

ПРН5. Забезпечувати якість виконуваних робіт.

ПРН 7. Здійснювати пошук, оброблення та узагальнення інформації із застосуванням сучасних інформаційних технологій.

ПРН12. Застосовувати закони економіки, організації та менеджменту у виробництві та переробці продукції тваринництва.

ПРН 24. Здатність на підставі знань організації виробництва, зоотехнічного обліку та програм автоматичного управління процесами здійснювати зоотехнічний облік та автоматизовано управляти системними процесами у тваринництві.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Опис підготовки фахівців	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів - 4	Галузь знань 20 Аграрні науки та продовольство	обов'язкова	
	Спеціальність 204 ТВППТ Освітня програма ТВППТ		
Змістових модулів - 1	Рівень вищої освіти: перший Ступінь освіти: бакалавр	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин: 120		4	4
		Семестр	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 самостійної роботи здобувача – 4,6		Лекції	
		28год.	4год.
		Практичні	
		28год.	4год.
		Лабораторні	
		год.	год.
		Самостійна робота	
	64год.	112год.	
Форма контролю: екзамен			

2. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Предмет, принципи менеджменту та методи дослідження. Суть, класифікація та види менеджменту. Менеджмент як суб'єкт і об'єкт управління. Мета і завдання дисципліни. Світовий та вітчизняний досвід в сфері менеджменту. Менеджмент як вид діяльності, наука, професія. Принципи менеджменту. Функції менеджменту. Методи, які використовуються для дослідження в менеджменті. Значення менеджменту у суспільному виробництві.

Тема 2. Бізнес-планування в системі управління галуззю. Бізнес-план та його зовнішні і внутрішні функції. Спільні і відмінні риси стратегічних і бізнес-планів. Структура і зміст бізнес-плану. Методика розробки бізнес-плану. Формулювання цілей. Аналіз зовнішнього середовища, аналіз внутрішніх можливостей, описання продукту, описання ринку, очікувані фінансові результати. Класифікація та види бізнес-планів. Фактори регулюючі зміст і обсяг бізнес-плану. Етапи та організація розробки бізнес-плану. Оформлення і стиль бізнес-плану.

Тема 3. Процес прийняття рішень як основа менеджменту. Процес розробки та прийняття управлінських рішень. Типи управлінських рішень. Чинники ризику та невизначеності при прийнятті управлінських рішень. Джерела ризику та їх характеристика і оцінка. Етапи і методи прийняття управлінських рішень та їх характеристика. Форми участі у процесі прийняття рішень.

Тема 4. Підсистеми та елементи виробництва продукції тваринництва
Підсистеми виробництва продуктів тваринництва: розведення і відтворення поголів'я; кормовиробництво і годівля; утримання тварин і мікроклімат; виробнича експлуатація тварин; безпека персоналу, тварин і навколишнього середовища; маркетинг продуктів тваринництва. Елементи виробництва продуктів тваринництва (подія, робота, процес, продукт, споживання).

Тема 5. Організація використання земельних ресурсів та засобів виробництва аграрних формувань

Земля – основа матеріального виробництва в сільському господарстві. Види земельних угідь, їх призначення, облік та ефективність використання. Організація землеустрою та території аграрних формувань. Організація робіт з охорони земельних ресурсів. Комплектування підприємств засобами виробництва і методика розрахунку потреби в техніці. Організація внутрішньогосподарського транспорту. Організація технічного обслуговування, ремонту та зберігання техніки. Організація нафтогосподарства та електрогосподарства сільськогосподарських підприємств..

Тема 6. Спеціалізація, розміри та поєднання галузей сільськогосподарських підприємств

Поняття, економічний зміст і значення спеціалізації сільськогосподарських підприємств. Галузі сільськогосподарських підприємств. Фактори і форми спеціалізації. Показники і рівень спеціалізації. Виробничі типи підприємств. Розміри сільськогосподарських підприємств та їх підрозділів. Раціональні розміри сільськогосподарських підприємств. Поєднання великого, середнього та дрібного виробництва. Методи обґрунтування раціональних розмірів сільськогосподарських підприємств та їх виробничих підрозділів

Тема 7. Організація рільництва

Завдання і спеціалізація рільництва. Сутність та економічна оцінка застосування інтенсивних технологій в рільництві. Організація системи сівозмін і структури посівних площ. Принципи організації основних виробничих процесів та економічна оцінка варіанту технологічного процесу. Організація виробництва зерна. Організація виробництва цукрових буряків

Тема 8. Організація кормової бази

Принципи організації кормової бази. Види і групи кормів. Типи кормовиробництва і годівлі. Кормовий план і баланс кормів. Організація польового кормовиробництва. Організація використання природних кормових угідь. Удосконалення організації кормової бази

Тема 9. Організація технології виробництва продукції скотарства

Виробничі типи підприємств і об'єднань з виробництва продукції скотарства. Організація ферм і комплексів у скотарстві. Розміри ферм. Організація відтворення стада великої рогатої худоби. Структура стада. Організаційно-економічні вимоги до способів і систем утримання великої рогатої худоби. Годівля великої рогатої худоби, машинне доїння корів, прибирання ферм і первинна обробка молока. Організація вирощування і відгодівлі молодняка. Організація дорощування і відгодівлі великої рогатої худоби. Переоснащення та реконструкція молочних ферм – основний шлях розвитку скотарства.

Тема 10. Організація технології виробництва продукції свинарства

Розвиток свинарства в ринковому середовищі. Типи і розміри свинарських підприємств. Відтворення стада. Організація утримання і годівлі основного поголів'я. Організація відгодівлі свиней

Тема 11. Організація технології виробництва продукції вівчарства

Стан, проблеми та перспективи розвитку вівчарства. Виробничі типи спеціалізованих вівчарських підприємств. Внутрігалузева спеціалізація і міжгосподарське кооперування та раціональні розміри вівчарських підприємств і ферм. Система ведення галузі, способи утримання та їх організаційно - економічне обґрунтування. Організація

відтворення стада овець. Організація годівлі та утримання поголів'я овець. Організація стриження овець. Організація відгодівлі і нагулу поголів'я овець та отримання смушків і овчин. Особливості оплати праці в галузі та методика розрахунку розцінок за одиницю продукції

Тема 12. Організація технології виробництва продукції птахівництва

Стан та перспективи розвитку виробництва. Виробничі типи спеціалізованих птахівницьких підприємств. Організація та технологія виробництва на птахо підприємствах. Особливості організації та оплати праці в птахівництві. Впровадження економічного механізму взаємовідносин у птахівництві

Тема 13. Коротка характеристика сучасних світових технологій виробництва продукції тваринництва. Огляд існуючих світових технологій виробництва продукції тваринництва та сучасні підходи до управління ними.

3. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Тема 1. Предмет, принципи менеджменту та методи дослідження	8	-2	2	-	-	4	8	-	-	-	-	8
Тема 2 Бізнес-планування в системі управління галуззю	16	-4	4	-	-	8	13	1		-	-	12
Тема 3.Процес прийняття рішень як основа менеджменту	8	2	2			4	8					8
Тема 4. Підсистеми та елементи виробництва продукції тваринництва	10	2	2			6	10					10
Тема 5. Організація використання земельних ресурсів та засобів виробництва аграрних формувань	10	2	2	-	-	6	9	-	1	-	-	8
Тема 6. Спеціалізація, розміри та поєднання галузей сільськогосподарських підприємств	10	2	2	-	-	6	10	-	-	-	-	10
Тема 7. Організація рільництва	8	2	2	-	-	4	9	-	1	-	-	8
Тема 8. Організація кормової бази	10	2	2	-	-	6	9	1		-	-	8
Тема 9. Організація технології виробництва продукції скотарства	8	2	2	-	-	4	9	1		-	-	8
Тема 10. Організація технології виробництва продукції свинарства	8	2	2	-	-	4	9	1		-	-	8

Тема 11. Організація технології виробництва продукції вівчарства	8	2	2	-	-	4	9	-	1	-	-	8
Тема 12. Організація технології виробництва продукції птахівництва	8	2	2	-	-	4	9	-	1	-	-	8
Тема 13. Коротка характеристика сучасних світових технологій виробництва продукції тваринництва	8	2	2			4	8					8
Усього годин	120	28	28	-	-	64	120	4	4	-	-	112

Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Предмет, принципи менеджменту та методи дослідження	2	
2	Бізнес-планування в системі управління галуззю	4	
3	Процес прийняття рішень як основа менеджменту	2	
4	Підсистеми та елементи виробництва продукції тваринництва	2	
5	Організація використання земельних ресурсів та засобів виробництва аграрних формувань	2	1
6	Спеціалізація, розміри та поєднання галузей сільськогосподарських підприємств	2	
7	Організація рільництва	2	1
8	Організація кормової бази	2	
9	Організація технології виробництва продукції скотарства	2	
10	Організація технології виробництва продукції свинарства	2	
11	Організація технології виробництва продукції вівчарства	2	1
12	Організація технології виробництва продукції птахівництва	2	1
13	Коротка характеристика сучасних світових технологій виробництва продукції тваринництва	2	
	Разом:	28	4

Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Прогнозування і планування виробництва	4	8
2	Підсистеми та елементи виробництва продукції	8	12
3	Бізнес-планування в системі управління галуззю	4	8
4	Елементи впливу на виробництво продукції тваринництва	6	10
5	Планування технологічних процесів в тваринництві	6	8
6	Організація технологічних процесів в тваринництві	6	10

7	Координація і безперервність технологічних процесів в	4	8
8	Контроль та автоматизовані системи управління	6	8
9	Первинний облік ресурсів, оплати праці та виробництва продукції	4	8
10	Організація технології виробництва продукції скотарства	4	8
11	Організація технології виробництва продукції свинарства	4	8
12	Організація технології виробництва продукції птахівництва	4	8
13	Коротка характеристика сучасних світових технологій	4	8
	Разом:	64	112

Основні види самостійної роботи, передбачені при опануванні навчальної дисципліни:

1. Вивчення лекційного матеріалу.
2. Підготовка до практичних занять.
3. Опрацювання та вивчення рекомендованої літератури та нормативних документів.
4. Робота з інформаційними ресурсами мереж Інтернет (пошук та обробка інформації).
5. Виконання завдань самостійної роботи.
6. Самоконтроль та самодіагностика засвоєння змісту освіти.

4. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Методи навчання – це способи спільної роботи викладача і здобувача, спрямовані на засвоєння студентом теоретичних знань, придбання практичних навичок і умінь, розвиток у них пізнавальних здібностей, формування високих моральних, ділових та професійних якостей. При проведенні лекційних і практичних робіт з дисципліни «Організація і менеджмент виробництва і переробки продукції тваринництва» застосовують словесні (розповідь, пояснення, бесіда), інноваційні (метод презентацій, мозковий шторм), наочні (ілюстрація, демонстрація) та практичні методи навчання. Лекційний курс ведеться через презентації, що дозволяє демонструвати основні таблиці, фотографії, схеми, що розкривають зміст конкретної теми. Практичні заняття проводяться за методичними розробками з використанням лічильної техніки, практикумів, довідників, Інтернет джерел. Студенти виконують індивідуальні завдання у вигляді виконання реферату

5. ФОРМИ КОНТРОЛЮ, МЕТОДИ І КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАТЬ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Навчальними технологіями, які використовуються на лекційних та практичних заняттях, з метою активізації навчально-пізнавальної діяльності здобувачів при вивченні дисципліни передбачається: – Проблемні лекції, розв'язування творчих завдань, робота в Інтернет; презентації, візуальне супроводження навчального процесу (відеопрезентації, відеозаписи тощо). – Лекції (дистанційні, з використанням рисунків, схем, таблиць, комп'ютера). – Практичні заняття (дистанційні, з використанням наочних посібників, рисунків, схем, таблиць, комп'ютера та мультимедійних програм).

Самостійна робота (дома, в бібліотеці, з використанням ресурсів Інтернету). – Виконання, розв'язування і складання практичних, ситуативних задач різного рівня з певної теми. – Консультації (групові, індивідуальні, дистанційні)

Форма контролю: екзамен.

Методів оцінювання:

- опитування;
- тестування;
- розв'язання практичних завдань, задач, ситуацій.

Загальна підсумкова оцінка з навчальної дисципліни виставляється відповідно до методики накопичення балів за результатами поточного та підсумкового контролю (див. табл. 5.1).

Таблиця 5.1 – Схема нарахування балів, які отримують здобувачі вищої освіти спеціальності 204 «Технологія виробництва та переробки продукції тваринництва», освітньої програми.

Поточний контроль											Підсумковий контроль	Загальна сума балів
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11		
4,5	6	4,5	4,5	4,5	4,5	4,5	4,5	4,5	9	9	40	100

T1, T2 ... T11 – теми навчальної дисципліни.

Критерії оцінювання

Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних занять і має на меті перевірку рівня підготовленості студента до виконання конкретної роботи. Форма проведення поточного контролю під час навчальних занять визначається викладачем, що проводить заняття. Модульний контроль проводиться наприкінці змістового модулю за рахунок аудиторних занять і має на меті перевірку засвоєння студентом певної сукупності знань та вмінь, що формує цей модуль. Модульний контроль реалізується шляхом узагальнення результатів поточного контролю знань і проведення спеціальних контрольних заходів.

Підсумковий контроль: (залік) – до 60 балів студент вважається допущеним до підсумкового контролю за дисципліну, якщо виконав усі види робіт згідно із робочою навчальною програмою, та загальна сума балів за попередні звіти не менше 35 балів (що відповідає результату FX за шкалою ECTS). У разі невиконання цих вимог здобувач отримує незадовільну оцінку і має право на два перескладання: перше – викладачу, друге – комісії, створеній деканом факультету. У випадку успішного перескладання підсумкового контролю студент, він отримує мінімальну задовільну оцінку (60-63 балів – результат E за шкалою ECTS).

Підсумковий контроль проводиться у формі тестування і розв'язання практичного завдання.

Таблиця 5.2 – Взаємозв'язок між результатами навчання та обов'язковими видами навчальної діяльності (робіт)

Результати навчання	Види робіт			
	Тест	Письмова робота	Практичне завдання	Усна відповідь
ПРН 2. Навчати співробітників підприємства сучасних та нових компонентів технологічних процесів з виробництва і переробки продукції тваринництва.			+	+
ПРН3. Виконувати функціональні обов'язки, нівелюючи вплив різних чинників та виробничих ситуацій.	+		+	
ПРН4. Організувати спільну діяльність робочого колективу.			+	+
ПРН5. Забезпечувати якість виконуваних робіт.	+	+	+	
ПРН 7. Здійснювати пошук, оброблення та узагальнення інформації із застосуванням сучасних інформаційних технологій.	+		+	+
ПРН12. Застосовувати закони економіки, організації та менеджменту у виробництві та переробці продукції тваринництва.	+	+	+	+
ПРН 24. Здатність на підставі знань організації виробництва, зоотехнічного обліку та програм автоматичного управління процесами здійснювати зоотехнічний облік та автоматизовано управляти системними процесами у тваринництві.	+		+	+

Таблиця 5.3 – Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		Екзаменаційна оцінка	Залік
90-100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D		
60-63	E	задовільно	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

6. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ, ПРОГРАМНЕ, НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ (за потребою)

7. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Кос Н.В., Чумаченко І.П. Конспект лекцій з дисципліни “Управління виробництвом продукції тваринництва” для підготовки фахівців ОС “Магістр” зі спеціальності 204 – технологія виробництва і переробки продукції тваринництва. Київ.: ЦП “Компринт”. – 2017. – 126 с.

2. Захарченко В. І. Підприємницькі мережі як матеріальна й організаційна основа гнучкої територіальної організації виробництва / В. І. Захарченко // Вісник Київського інституту бізнесу та технологій. – 2015. – № 2. – С. 17-19.

3. Дьомкіна О. В. Особливості інвестування у розвиток персоналу сфери інформаційних технологій в Україні / О. В. Дьомкіна // Інвестиції: практика та досвід. – 2015. – № 9. – С. 65-68.

4. Петров В. М. Організація виробництва та планування діяльності на підприємствах АПК [Електронний ресурс] : навч. посіб. / В. М. Петров ; Харк. нац. аграр. ун-т, 2016. 5. Організація виробництва : підручник / А. І. Яковлев [та ін.] ; ред.: А. І. Яковлев, С. П. Сударкіна, М. І. Ларка ; Нац. техн. ун-т "Харків. політехн. ін-т". – Харків : НТУ "ХПІ", 2016. – 436 с.

Допоміжна література

1. Дієсперов В.С. Економіка сільськогосподарської праці. – К.: ІАЕ УААН, 2004. – 488 с.

2. Економіка підприємства: Підручник / За ред. С.Ф.Покропівного. – К: КНЕУ, 2001. –528 с.

3. Єрмаков О.Ю. Організація сільськогосподарського виробництва. Навч. мет. посібник. Друге видання, доп. і переробл. – К.: НАУ, 2007.-266с.

4. Калінчик М.В., Ільчук М.М., Одинцова Т.М. Ефективність виробництва та розвиток ринку свинини. – К.: „Нічлава”, 2005. – 228 с.

5. Організація і планування виробництва на сільськогосподарських підприємствах. Підручник. За ред. Л.Я. Зрібняка. – К.: Урожай, 1999. – 352 с.

6. Організація і планування сільськогосподарського виробництва. За ред. Л.Я. Зрібняка, М.М. Ільчука. – К.: ЗАТ „Нічлава”, 2004. – 304 с.

7. Організація сільськогосподарського виробництва. Підручник. За ред. Г.С. Тарасенка, Л.Я. Зрібняка, М.М. Ільчука. – К.: ФАДА ЛТД, 2000. – 446 с.

Інформаційні ресурси 1

Інтернет-ресурси:

minfin.gov.ua - офіційний веб-сайт Міністерства фінансів України;

nbuv.gov.ua - електронний каталог Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського;